

Zánik trestnosti správnych deliktov právnických osôb^[1]***Extinction of criminality of administrative offenses of legal entities*****doc. JUDr. Ing. Branislav Cepek, PhD.****Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva, Ústav verejného práva****Anotácia**

V súvislosti s deliktuálnou zodpovednosťou právnických osôb vzniká otázka, či voči nim možno uplatňovať tie isté princípy trestania ako voči fyzickým osobám, či existujú všeobecné princípy trestania (pre fyzické a právnické osoby), a v rámci danej problematiky, či možno okolnosti vylučujúce protiprávnosť uplatňovať aj pri správnom trestaní právnických osôb, hoci v zákonoch obsahujúcich skutkové podstaty správnych deliktov právnických osôb ich úprava absentuje.

Annotation

In connection with the tortious liability of legal persons, the question arises as to whether the same principles of punishment can be applied to them as against natural persons, whether there are general principles of punishment (for natural and legal persons), and within the given issue whether circumstances excluding illegality can also be applied to administrative punishment of legal persons, although in the laws containing the facts of administrative offenses of legal persons their regulation is absent.

Kľúčové slová

Správne trestanie, zánik zodpovednosti, subjektívna a objektívna lehota, právnická osoba, štatutárny orgán, spoločenská škodlivosť

Key words

Administrative punishment, termination of liability, subjective and objective time limit, legal person, statutory body, social harm

Podľa právnej teórie subjekt správneho deliktu právnickej osoby (ďalej aj „PO“), ako znak skutkovej podstaty, vypovedá o tom, kto je nositeľom zodpovednosti. V tejto súvislosti treba uviesť, že aj v prípade správnych deliktov právnických osôb existujú dôvody, pre ktoré dochádza k zániku ich trestnosti. Ide o tzv. okolnosti znamenajúce zánik trestnosti (sankcionovateľnosti) právnickej osoby. Tie treba striktno odlišovať od okolností vylučujúcich protiprávnosť činu a okolností vylučujúcich protiprávnosť.^[2] Z právno-teoretického hľadiska môže dôjsť vo viacerých situáciách a to napríklad **zmenou zákona.**

Právne predpisy určité konania môžu novším predpisom povoliť, alebo naopak zakázať (teda vyhlásiť za protiprávne), prípadne môžu zmeniť aj sankcie (druhy či ich výmeru) za spáchaný protiprávny čin. Z hľadiska právnej istoty a z hľadiska právnej istoty je preto nevyhnutné určiť, ako postupovať v týchto hraničných situáciách.

Problémom právnych predpisov upravujúcich správne delikty PO je to, že problematiku zmeny zákona neriešia vôbec. Všeobecne z hľadiska správnych deliktov je zmena zákona riešená len v zákone o priestupkoch v § 7, ktorý upravuje časovú pôsobnosť tohto zákona a ide o tzv. nepravú retroaktivitu a vo vzťahu k trestaniu (teda nie len administratívne) má podobu retroaktivity *in mitius* alebo *in bona partem*, ktorej legislatívne vyjadrenie nájdeme v spomenutom §, ako aj v Ústave SR.

Súdna judikatúra pri vymedzení tejto retroaktivity vychádza z čl. 50 ods. 6, pričom uvádza, že táto zásada určená uvedeným článkom sa vzťahuje na všetky delikty verejného práva.

Povinnosť aplikovať retroaktivitu *in mitius* teda možno odvodiť zo znenia čl. 50 ods. 6 Ústavy SR, podľa ktorého sa trestnosť činu posudzuje a trest ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol spáchaný. Ústava síce vychádza zo znenia, ktoré evokuje použitie tejto právnej normy len na trestné činy, avšak ak vychádzame zo spomínaného § 7 ZoP, ako aj z čl. 6 ods. 1 Dohovoru a jeho aplikácie súdmi, potom treba dospieť k záveru, že retroaktivitu *in mitius* treba aplikovať na všetky druhy správnych deliktov, nielen na priestupky, a to aj v prípade, ak osobitné právne predpisy tento právny inštitút výslovne neupravujú.

Ako však postupovať napríklad v prípade, ak správny orgán zastavil konanie, pretože novší predpis vypustil skutkovú podstatu správneho deliktu, ale ďalšou novelizáciou právny predpis opäť zaradil daný čin medzi skutkové podstaty.

Domnievam sa, že v prípade, ak v danom medzioddobí uplynula lehota na vyvodenie zodpovednosti, potom je riešenie jednoduché a správny orgán nemôže iniciovať správne konanie.

Iným prípadom je situácia, ak by napríklad išlo o delikt, ktorého lehota na vyvodenie zodpovednosti ešte neuplynula, alebo ak by išlo o trváci správny delikt. Ak právnická osoba udržiava protiprávny stav aj po oznámení začatia správneho konania, pokračovanie v udržiavaní protiprávneho stavu sa hodnotí ako nový čin, pre ktorý možno voči nej vyvodiť zodpovednosť. Nejde tu teda o porušenie princípu *ne bis in idem*, pretože od okamihu oznámenia o začatí správneho konania dochádza k prerušeniu jednoty skutku, a teda prípadné nasledovné správne konanie by už nebolo o totožnom skutku.

Ak by však správny orgán správne konanie začal, ale zastavil by ho, pretože novelizovaný právny predpis danú skutkovú podstatu nepozná, potom treba vychádzať najmä z toho, či rozhodnutie o zastavení konania zakladá prekážku veci rozhodnutej.

Domnievam sa, že v prípade správneho trestania rozhodnutie o zastavení konania prekážku *res iudicata* zakladá. Zastavením konania totiž správny orgán dáva najavo, že došlo k odpadnutiu dôvodu konania ako takého. Toto posúdenie preto nemožno brať z procesnoprávneho, ale z hmotnoprávneho hľadiska, a teda by sa malo považovať za rozhodnutie vo veci samej. To právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončilo správne konanie, ale nemá vplyv na hmotnoprávnu pozíciu účastníka konania, nezakladá prekážku *rei iudicatae*.

Predmetné vyjadrenie vždy treba posudzovať vo vzťahu vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu. Inak by napríklad bolo treba posúdiť vec v prípade, ak by došlo napríklad k zastaveniu konania z dôvodu späťvzatia návrhu na začatie konania.

K dôvodom zániku trestnosti za správny delikt možno zaradiť aj účinnú ľútosť. Predmetný právny inštitút však *de lege lata* vo vzťahu k správnym deliktom právnických osôb upravený nie je. Dôsledkom toho je, že sa ho nemožno účinne domôcť. Následné myšlienky sú preto náčrtom úvah *de lege ferenda*, čo všetko by mal zákonodarca vziať do úvahy, ak by sa v niektorom právnom predpise rozhodol tento právny inštitút upraviť. Tieto úvahy majú svoj význam najmä z toho hľadiska, že úlohou, funkciou správneho práva nie je primárne sankcionovať, ale pôsobiť preventívne.

Samozrejme, že účinnú ľútosť nemožno vymedziť všeobecne vo vzťahu ku všetkým druhom skutkových podstat správnych deliktov, ktoré môžu PO spáchať. Som toho názoru, že ju možno vymedziť len tam, kde je to podľa povahy správneho deliktu možné a efektívne. Typickým príkladom by preto mohol byť správny delikt podľa § 27a ods. 1 písm. a) a písm. b) zákona o obecnom zriadení. Na strane druhej by účinná ľútosť nemala prichádzať do úvahy napríklad pri skutkovej podstate podľa § 90 ods. 1 písm. a) alebo písm. l) zákona o ochrane prírody a krajiny.

Prvým predpokladom využitia účinnej ľútosti je, že by ju malo byť možné využiť len tam, kde ju zákon predpokladá a len vo vzťahu k presne vymedzeným skutkovým podstatám správnych deliktov. Ďalším predpokladom zániku trestnosti právnických osôb je aj skutočnosť, že správny delikt bolo dokonaný. Správne právo zásadne nepostihuje vývinové štádiá správnych deliktov, t. j. ani prípravu na spáchanie správneho deliktu, ani pokus oň.

Dokonanie správneho deliktu by sa malo odlišne posudzovať v prípade pokračovacích, hromadných a trvácich správnych deliktov. Pri určení dokonania týchto druhov správnych deliktov si možno analogicky pomôcť Trestným zákonom a trestnoprávnou teóriou. Vo vzťahu k zamedzeniu alebo napraveniu škodlivého následku treba uviesť, že v prípade ak sa páchatel pokúsi zamedziť vzniku škodlivého následku, ale ten nastane, pričom páchatel následne úspešne napravi tento vzniknutý následok, sú naplnené podmienky na aplikáciu účinnej ľútosti, pretože táto podmienka by mala byť *de lege ferenda* formulovaná alternatívne.

Okrem uvedeného možno naplniť túto podmienku aj oznámením o správnom delikte ešte v čase, keď sa dá škodlivému následku zabrániť. Tu treba povedať, že by nebolo vhodné upraviť formu tohto oznámenia, pretože by to mohlo ohroziť úspešnosť následnosť krokov príslušných orgánov.

Ako podmienky úspešného uplatnenia účinnej ľútosti možno označiť tieto štyri:

- Účinnú ľútosť upravuje príslušný právny predpis vo vzťahu ku konkrétnej skutkovej podstate správneho deliktu,
- Správny delikt bol dokonaný,
- Páchatel správneho deliktu sa rozhodol pre účinnú ľútosť dobrovoľne,
- Páchatel zamedzil alebo napravil vzniknutý následok správneho deliktu alebo o ňom urobil oznámenie ešte v čase, keď sa mu zabrániť dalo. (tu ide o alternatívne dve možnosti; samozrejme postačuje naplnenie jednej).

Ďalším dôvodom pre zánik trestnosti PO za správny delikt je **uplynutie lehoty na vyvodenie zodpovednosti**. *De lege lata* ide v podstate o jediný dôvod pre zánik trestnosti právnickej osoby za správny delikt.

Pojem lehota je pojmom, ktorý sa využíva primárne v procesnoprávných predpisoch a pojem doba v hmotnoprávných. A preto by pojem lehota mal byť stotožňovaný s tým, čo v legislatíve, literatúre a v judikatúre poznáme pod slovným spojením procesnoprávna lehota a pojem doba by mal byť stotožnený s tým, čo sa označuje pojmom hmotnoprávna lehota.

Právne predpisy, ktoré upravujú správne delikty PO, stanovujú špeciálne lehoty na vyvodenie zodpovednosti prostredníctvom rôznych kombinácií plynutia objektívnych a subjektívnych lehôt určením len objektívnej lehoty (napríklad § 70 zákona č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani atď., len subjektívnej lehoty (k dnešnému dňu však túto lehotu žiaden právny predpis neustanovuje – kedysi to upravoval § 13 zákona o obecnom zriadení alebo s určením kombinácie plynutia subjektívnej a objektívnej lehoty (napríklad zákon o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu, alebo zákon o cenných papieroch).

Vo výnimočných prípadoch nie je zákonom určená žiadna lehota (napríklad § 25 ods. 4 zákona o prevencii závažných priemyselných havárií, § 14a zákona o zhromažďovanom práve.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že ak je zákonodarcom určená tak objektívna, ako aj subjektívna lehota, môže dôjsť k nejasnostiam, a to najmä vtedy, ak terminológia použitá právnou normou nie je vhodná. Napríklad podľa zákona č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti v § 10 ods. 6 – *zodpovednosť za správny delikt zaniká, ak príslušný orgán nevydá rozhodnutie o pokute do dvoch rokov odo dňa keď sa o správnom delikte dozvedel, najneskôr však do piatich rokov, od konca roka, v ktorom došlo k porušeniu zákazu podľa § 4.*

Chcem upriamiť pozornosť na pojem „vydanie rozhodnutia“. Má sa tu na mysli vydanie prvostupňového alebo druhostupňového rozhodnutia správneho orgánu, má ísť o rozhodnutie, ktoré je súčasne aj doručené, právoplatné. Postačuje pojem vydanie rozhodnutia stotožniť s podpísaním rozhodnutia o pokute oprávnenou osobou za prvostupňový správny orgán, pričom o konkrétnom dni podpisu neexistuje žiadny objektívny dôkaz, pretože Správny poriadok neukladá správnemu orgánu zaznamenať tento okamih. Keďže rozhodnutie je potrebné považovať za vydané dňom, keď jeho písomné vyhotovenie podpíše oprávnená osoba, právny moment vydania rozhodnutia nesplýva s momentom jeho oznámenia.

Vo vzťahu k objektívnym lehotám treba uviesť, že niektoré právne predpisy upravujú začiatok plynutia objektívnej lehoty na vyvodenie zodpovednosti netradične, keď ho viažu nie na moment spáchania správneho deliktu. Napríklad zákon č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani z alkoholických nápojov ustanovuje, že pokutu nemožno uložiť, ak uplynulo päť rokov od konca roka, v ktorom došlo k porušeniu tohto zákona.

Ďalej treba poukázať aj na menej vhodné spôsoby určenia lehoty na vyvodenie zodpovednosti, a to keď je buď určená len subjektívna lehota, alebo nie je určená lehota žiadna. Ide o situácie, ktoré sú z hľadiska právnej istoty úplne nevhodné.

Za zrejme najmenej vhodný model možno označiť ten, keď právny predpis neustanovuje žiadnu lehotu na vyvodenie zodpovednosti. Myslím si, že tento stav možno označiť za nesúladný tak s Ústavou SR (najmä čl. 48 ods. 2, ale aj čl. 1 ods. 1 Ústavy SR), ako aj medzinárodnými dohovormi, ako napríklad s čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Ak teda nastane situácia, že pre postup správnych orgánov nebola ustanovená

žiadna lehota na vybavenie veci, potom by sa malo uplatniť pravidlo o bezodkladnom vybavení veci, ktoré sa odvíja od miery náročnosti a zložitosti jej prešetrovania.

Z hľadiska prepojenia plynutia lehôt a procesnoprávných aspektov vyvodenia administratívnoprávnej zodpovednosti právnických osôb treba v prvom rade poukázať aj na ďalšiu nejednotnosť pokiaľ ide o lehoty na vyvodenie zodpovednosti. Určujú, že vyvodiť zodpovednosť možno:

a, do uplynutia lehoty, v ktorej možno začať správne konanie o vyvodení zodpovednosti za správny delikt (napríklad podľa § 23 zákona č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií a o doplnení zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách, § 12 zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve atď.)

Zákonodarca tu spája lehotu na vyvodenie zodpovednosti so začiatkom správneho konania. Problémom Správneho poriadku je, že neustanovuje bližšie podrobnosti o „prvom úkone voči účastníkovi konania. Podľa môjho názoru, môže ísť napríklad o formálny písomný úkon, ale aj úkon faktický. Podľa mňa všeobecné vymedzenie podľa SP nie je na účely správneho trestania vhodné a tento úkon by mal byť formalizovaný v písomnej podobe, pričom je ho nevyhnutné preukázateľným spôsobom doručiť a súčasne musí obsahovať aj popis skutku, ktorý sa kladie obvinenému za vinu.

Až takto sformulované oznámenie o začatí správneho konania o delikte možno považovať za dostatočné a v súlade s požiadavkami Dohovoru, a to požiadavkou čl. 6 ods. 1, podľa ktorého má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola, okrem iného, spravodlivo prejednaná a špeciálne s požiadavkami podľa čl. 6 ods. 3, ktorý stanovuje minimálne práva obvineného.

Jednoznačným negatívom formulácie lehoty na začatie správneho konania vo veciach správneho trestania je skutočnosť, že zákony neupravujú, dokedy po začatí správneho konania o správnom delikte treba rozhodnúť.

Všeobecne platí, že lehoty na vydanie rozhodnutia majú poriadkový charakter, hoci ide o lehoty zákonné. Tento problém je o to významnejší, ak sa skombinuje s neefektívnymi právnymi inštitútmi brojáciami proti prieťahom v konaní.

b, do uplynutia lehoty, v ktorej možno uložiť sankciu za spáchaný správny delikt (napríklad podľa § 11 zákona č. 263/2015 Z. z. o pôsobnosti pre oblasť prístupu ku genetickým zdrojom a využívania prínosov vyplývajúcich z ich používania, alebo podľa § 14 zákona č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu.

Takto určenú lehotu pre vyvodenie zodpovednosti možno hodnotiť pozitívne, pretože predstavuje objektívnejšie pravidlo z hľadiska právnej istoty.

Niektoré právne predpisy potom určujú kombináciu oboch uvedených spôsobov napríklad § 15 ods. 7 zákona č. 102/2014 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov.

Aj keď vyvodzovanie zodpovednosti za spáchanie správneho deliktu je zásadne naviazané na zásadu oficiality, nemožno *a priori* vylúčiť ani uplatnenie dispozičnej zásady. V tomto smere sa už ukazuje nevhodnosť využitia Správneho poriadku ako všeobecného procesnoprávného predpisu využívaného aj na sankčné správne konania, a to aj preto lebo Správny poriadok neustanovuje žiaden dôvod na

zastavenie správneho konania o trestnom obvinení, ktoré sa začalo na základe dispozičnej zásady. Správny poriadok síce odkazuje na právnu úpravu v príslušnom osobitnom predpise, v nich však táto úprava absentuje.

Ak správne konanie ešte nebolo začaté, správny orgán po uplynutí lehoty na vyvodenie zodpovednosti toto konanie nemôže ani len začať.

Na uplynutie lehoty na vyvodenie zodpovednosti treba prihliadať *ex offa* a nie až na námietku účastníka konania. To súvisí primárne s tým, že táto lehota má prekluzívny a nie premlčací charakter – teda pokiaľ by na preklúziu práva na potrestanie páchatel'a správneho deliktu nebolo prihladené z úradnej povinnosti, ale až na námietku obvineného, bola by poskytovaná ochrana právu, ktoré neexistuje.

Následne, čo sa týka **zániku spoločenskej škodlivosti správneho deliktu PO**, zaniká aj zodpovednosť za správny delikt. Toto je však možné len v takom prípade, ak ide o správny delikt, ktorý je vybudovaný na materiálnom princípe (tzv. materiálny korektív).

V súčasnej trestnoprávnej legislatíve si možno povšimnúť tendenciu vytvárania skutkových podstat protiprávných činov na základe formálneho prístupu.

Tento prístup je možné ilustrovať na príklade časti definície priestupku, kde podľa § 2 ods. 1 ZoP je „*priestupkom len konanie, ktoré je za priestupok výslovne označené v tomto alebo inom zákone*“. Praktickým dôsledkom tejto definície je, že ak by konanie napĺňalo všetky znaky priestupku a nebolo by za priestupok výslovne označené, išlo by o iný správny delikt fyzickej osoby, postihovaný na základe zavinenia.

Vzniká tu otázka, či materiálny znak priestupku má aj dnes svoje opodstatnenie a v širších súvislostiach, či túto otázku preniesť aj na správne delikty právnických osôb. Som toho názoru, že v prípade priestupkov má jeho materiálny znak svoje opodstatnenie. Z hľadiska čistoty právneho poriadku možno v rámci úvah *de lege ferenda* prihovoriť za precizáciu materiálneho korektívu vo vzťahu k priestupkom, aby tento nespôsoboval nejednotnosť v aplikačnej praxi správnych orgánov.

Vo vzťahu k správnym deliktom PO je potrebné uviesť, že právne predpisy neupravujú materiálny korektív. Z tohto dôvodu sa *de lege lata* materiálneho korektívu nemožno úspešne domáhať a správne orgány nie sú povinné jeho naplnenie skúmať. Materiálny korektív, nachádza svoju oporu zásadne priamo pri legálnych definíciách jednotlivých protiprávných deliktov.

Správny delikt PO nemá svoju legálnu definíciu a preto rôzne definície sú produktom právnej dogmatiky a pri vymedzení tohto typu deliktu sa nevyužíva materiálne hľadisko. Vzhľadom na absenciu všeobecnej úpravy materiálneho korektívu správneho deliktu právnickej osoby *de lege lata*, sa ho možno dovoľávať len v takom prípade, ak by ho upravoval osobitný zákon vo vzťahu ku konkrétnym skutkovým podstatám správneho deliktu. V rámci odborných diskusií sa objavujú návrhy, že by mal zákonodarca pristúpiť k všeobecnej definícii.

Podľa môjho názoru by všeobecná definícia nebola vhodná z dôvodu množstva rôznych objektov, ktorým právne predpisy správneho práva poskytujú ochranu. Niektoré sú z hľadiska spoločenskej ochrany naliehavejšie (napríklad ochrana životného prostredia, kultúrnych pamiatok a podobne), kde

materiálny korektív vyjadrený neurčitými pojmami by mohol byť na škodu veci. Toto možno tiež oprieť o nie celkom zrejmu hranicu medzi správnym deliktom právnickej osoby a trestným činom.

Ako podporný argument možno uviesť aj to, že zákonodarca v prípade zákona o trestnej zodpovednosti PO síce upravil v jeho ustanoveniach aj materiálny korektív, ale pri jeho formulácii bol zásadne zdržanlivý. Snáď ho možno využiť len vo vzťahu k vyvodu trestnej zodpovednosti právnickej osoby za konanie zamestnanca, ktoré bolo spôsobené výlučne tým, že právnická osoba nesplnila zákonom uložené povinnosti v rámci dohľadu a kontroly nad činnosťou jej zamestnancov. V iných prípadoch nemožno materiálny korektív pri trestnej zodpovednosti právnickej osoby úspešne aplikovať.

Na základe uvedeného možno dospieť k záveru, že materiálny korektív vo vzťahu k správnym deliktom právnických osôb by bolo možné zaviesť iba na základe právnej úpravy *de lege lata*. Tento právny inštitút sa nedá analogicky odvodiť z čl. 1 ods. 1 Ústavy SR. Vo vzťahu k jeho prípadnému zavedeniu treba nabádať k zvýšenej opatrnosti vzhľadom na rôznorodosť objektov chránených skutkovými podstatami jednotlivých správnych deliktov, ktoré v mnohom používajú zvýšenú snahu spoločnosti o ich ochranu a akékoľvek ich narušenia sú vnímané mimoriadne negatívne. Plošná úprava materiálneho korektívu by preto v našich podmienkach nemala nájsť svoje uplatnenie.

Za pomerne najkontroverznejší spôsob zániku trestnosti PO za správny delikt možno považovať zánik PO ako celku, no a súčasná právna úprava správneho trestania neupravuje prechod zodpovednosti na právneho nástupcu, napriek tomu je zaujímavé, že v judikatúre sa s týmto právnym inštitútom možno stretnúť.

Som jednoznačne toho názoru, že z hľadiska *de lege ferenda* treba uvažovať o jeho zavedení do právnej úpravy. Otázne však je, či by sa tento právny inštitút mal vzťahovať na všetky správne delikty alebo nie. Ak áno išlo by o veľmi prísnu právnu úpravu, napríklad v prípade menej závažných správnych deliktov. Zostáva otázka, čo by malo byť deliace kritérium.

Nahliadnuť môžeme ako je to v trestnom práve. Tam zákonodarca z celého diapazónu trestných činov vybral len niektoré, ktorých subjektom môže byť PO, a následne na to vo vzťahu ku všetkým týmto trestným činom upravil aj prechod zodpovednosti.

Vo vzťahu k správnym deliktom to však nie je možné považovať ako vhodné riešenie. Verejná správa nepredstavuje „mechanizmus trestov“, ale správu vecí verejných, i keď hranica pri správe už nie vôbec jasná.

Jedným z možných riešení by mohlo byť vymedzenie hranice prostredníctvom sankcií za správny delikt. Konkrétne vo vzťahu k pokute – napríklad ak horná hranica pokuty prekročí určitú hranicu.

Ak by nedošlo k takémuto všeobecnému vymedzeniu, potom sa ako ďalšia možnosť javí úprava právneho nástupníctva vo veciach administratívnej zodpovednosti osobitne pre každý správny delikt upravený v osobitných zákonoch.

V rámci konkrétneho návrhu *de lege ferenda* možno ďalej uviesť konkrétny text právnych noriem, ktoré by zakladali zodpovednosť právneho nástupcu. Mohol by byť formulovaný nasledovne:

Zodpovednosť za správny delikt PO, ktorá zanikla, prechádza na jej právneho nástupcu.; to platí aj pre nevykonané sankcie. Ak má právnická osoba viac právnych nástupcov, zodpovedá za správny delikt

každý z nich. Pri voľbe druhu sankcie a jej výmere je správny orgán povinný prihliadnuť aj na to v akom rozsahu prešli na právneho nástupcu výnosy, úžitky a iné výhody zo spáchaného správneho deliktu a na to, či pokračuje niektorý z nich v činnosti, pri ktorej bol správny delikt spáchaný.

Ide o všeobecné ustanovenie, podstatou ktorého je prelomenie zásady totožnosti páchatel'a a sankcionovanej osoby. Ďalej toto navrhované ustanovenie vychádza z princípu prechodu zodpovednosti na právneho nástupcu bez ohľadu na to, či právny nástupca vedel /mohol vedieť o spáchaní správneho deliktu právnickou osobou a ktorý je predmetom správneho konania.

Druhý odsek v rámci úvah *de lege ferenda* by mohol byť formulovaný nasledovne:

Ak zanikla PO, ktorá správny delikt spáchala až po právoplatnosti rozhodnutia o vine a uložení sankcie, prechádza povinnosť vykonať sankciu na právneho nástupcu zaniknutej právnickej osoby. Ak je právnych nástupcov niekoľko a ako sankcia bola uložená peňažná pokuta, zodpovedajú za jej vykonanie spoločne a nerozdielne. Na návrh právneho nástupcu PO môže správny orgán, ktorý o sankcii rozhodol v prvom stupni, rozhodnúť či a v akom rozsahu sa vzťahuje povinnosť vykonať sankciu aj na tohto právneho nástupcu.

Toto ustanovenie teda rieši situáciu, keď bola uložená sankcia, avšak po právoplatnom rozhodnutí o jej uložení došlo k zániku PO. Z dôvodu, aby sa PO nevyhla povinnosti ju vykonať, je nevyhnutné následne upraviť pravidlo o prechode zodpovednosti za vykonanie uloženej sankcie aj na právneho nástupcu.

Precizovala by sa skutočnosť, že právny nástupca nie je páchatel'om, no napriek tomu ho sankcia postihne a z tohto dôvodu by sa zaviedla možnosť právneho nástupcu iniciovať správne konanie, ktorým by sa prípadný prechod povinnosti vykonať uloženú sankciu voči nemu alternoval. Alternatívna verzia tohto ustanovenia by sa mohla vzťahovať len na pokutu.

Štatutárny orgán právnickej osoby alebo jeho člen, proti ktorej je vedené správne konanie o správnom delikte, je povinný bez meškania písomne ohlásiť príslušnému správnenému orgánu začatie vykonávania právnych úkonov alebo vznik právnych skutočností,

a, ktoré môžu spôsobiť zánik obvinenej právnickej osoby alebo

b, môžu mať väčší vplyv na majetok obvinenej právnickej osoby.

Na zabezpečenie vymožitelnosti tohto ustanovenia by následne slúžil štvrtý odsek, a to nasledovne:

Nesplnenie povinnosti podľa odseku tri je priestupkom, za ktorý môže správny orgán uložiť pokutu až do výšky XY eur. Na prejednávanie priestupkov sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch. **[3]**

Pozitívum tohto ustanovenia by bolo, že vyvodiť zodpovednosť voči štatutárnemu orgánu právnickej osoby alebo jeho členovi možno aj v prípade, ak dôjde k zániku PO, osobitne ak k nemu dôjde bez právneho nástupcu.

Následný odsek by musel reagovať na skutočnosť, že správny orgán nemá vo svojej kompetencii schvaľovanie právnych úkonov, ktorých cieľom je zánik právnickej osoby. Mohol by teda znieť:

Ak zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že obvinená právnická osoba je páchatel'om správneho deliktu a z jej konania alebo konkrétnych skutočností vyplýva, že sa zbaví svojho majetku a hrozí tým výkon

sankcie, môže správny orgán rozhodnúť o uložení zaistovacieho opatrenia (buď povinnosť zložiť peňažnú sumu alebo vec do úschovy alebo zákaz nakladať s určitými vecami alebo právami).

Treba však uviesť, že táto právomoc by vzhľadom na skutočnosť, že orgány verejnej správy nie sú budované na princípoch nezávislosti a nestrannosti, bola veľkým zásahom do práv súkromných osôb. Na strane druhej správny orgán musí mať k dispozícii určité nástroje, ktorými zabezpečí efektivitu konania o trestnom obvinení právnickej osoby, a to najmä v prípade, ak tá začne uskutočňovať úkony smerujúce k jej zániku alebo k zníženiu hodnoty jej majetku.

Záver

Predmetný text sa venoval vybraným právnym inštitútom zániku zodpovednosti za správny delikt právnickej osoby. Z právno-teoretického hľadiska môže dôjsť vo viacerých situáciách, a to napríklad zmenou zákona. Právne predpisy určité konania môžu novším predpisom povoliť, alebo naopak zakázať (teda vyhlásiť za protiprávne), prípadne môžu zmeniť aj sankcie (druhy či ich výmeru) za spáchaný protiprávny čin. Z hľadiska právnej istoty a z hľadiska právnej istoty je preto nevyhnutné určiť, ako postupovať v týchto hraničných situáciách.

Problémom právnych predpisov upravujúcich správne delikty PO je to, že problematiku zmeny zákona neriešia vôbec. Všeobecne z hľadiska správnych deliktov je zmena zákona riešená len v zákone o priestupkoch v § 7, ktorý upravuje časovú pôsobnosť tohto zákona a ide o tzv. nepravú retroaktivitu a vo vzťahu k trestaniu (teda nie len administratívne) má podobu retroaktivity *in mitius* alebo *in bona partem*, ktorej legislatívne vyjadrenie nájdeme v spomenutom §, ako aj v Ústave SR. Súdna judikatúra pri vymedzení tejto retroaktivity vychádza z čl. 50 ods. 6, pričom uvádza, že táto zásada určená uvedeným článkom sa vzťahuje na všetky delikty verejného práva.

Povinnosť aplikovať retroaktivitu *in mitius* teda možno odvodiť zo znenia čl. 50 ods. 6 Ústavy SR, podľa ktorého sa trestnosť činu posudzuje a trest ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol spáchaný. Ústava síce vychádza zo znenia, ktoré evokuje použitie tejto právnej normy len na trestné činy, avšak ak vychádzame zo spomínaného § 7 ZoP, ako aj z čl. 6 ods. 1 Dohovoru a jeho aplikácie súdmi, potom treba dospieť k záveru, že retroaktivitu *in mitius* treba aplikovať na všetky druhy správnych deliktov, nielen na priestupky, a to aj v prípade, ak osobitné právne predpisy tento právny inštitút výslovne neupravujú.

K dôvodom zániku trestnosti za správny delikt možno zaradiť aj účinnú ľútosť. Predmetný právny inštitút však *de lege lata* vo vzťahu k správnym deliktom právnických osôb upravený nie je. Dôsledkom toho je, že sa ho nemožno účinne domôcť. Následné myšlienky sú preto náčrtom úvah *de lege ferenda*, čo všetko by mal zákonodarca vziať do úvahy, ak by sa v niektorom právnom predpise rozhodol tento právny inštitút upraviť.

Samozrejme, že účinnú ľútosť nemožno vymedziť všeobecne vo vzťahu ku všetkým druhom skutkových podstat správnych deliktov, ktoré môžu PO spáchať. Som toho názoru, že ju možno vymedziť len tam, kde je to podľa povahy správneho deliktu možné a efektívne. Typickým príkladom by preto mohol byť správny delikt podľa § 27a ods. 1 písm. a) a písm. b) zákona o obecnom zriadení. Na strane druhej by účinná ľútosť nemala prichádzať do úvahy napríklad pri skutkovej podstate podľa § 90 ods. 1 písm. a) alebo písm. l) zákona o ochrane prírody a krajiny.

Ďalším dôvodom pre zánik trestnosti PO za správny delikt je uplynutie lehoty na vyvodenie zodpovednosti. *De lege lata* ide v podstate o jediný dôvod pre zánik trestnosti právnickej osoby za správny delikt.

Pojem lehota je pojmom, ktorý sa využíva primárne v procesnoprávných predpisoch a pojem doba v hmotnoprávných. A preto by pojem lehota mal byť stotožňovaný s tým, čo v legislatíve, literatúre a v judikatúre poznáme pod slovným spojením procesnoprávna lehota a pojem doba by mal byť stotožnený s tým, čo sa označuje pojmom hmotnoprávna lehota.

Vo výnimočných prípadoch nie je zákonom určená žiadna lehota (napríklad § 25 ods. 4 zákona o prevencii závažných priemyselných havárií, § 14a zákona o zhromažďovanom práve.

V tejto súvislosti záverom možno uviesť, že ak je zákonodarcom určená tak objektívna, ako aj subjektívna lehota, môže dôjsť k nejasnostiam, a to najmä vtedy, ak terminológia použitá právnou normou nie je vhodná. Napríklad podľa zákona č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti v § 10 ods. 6 – *zodpovednosť za správny delikt zaniká, ak príslušný orgán nevydá rozhodnutie o pokute do dvoch rokov odo dňa keď sa o správnom delikte dozvedel, najneskôr však do piatich rokov, od konca roka, v ktorom došlo k porušeniu zákazu podľa § 4.*

Chcem upriamiť pozornosť na pojem „vydanie rozhodnutia“. Má sa tu na mysli vydanie prvostupňového alebo druhostupňového rozhodnutia správneho orgánu, má ísť o rozhodnutie, ktoré je súčasne aj doručené, právoplatné. Postačuje pojem vydanie rozhodnutia stotožniť s podpísaním rozhodnutia o pokute oprávnenou osobou za prvostupňový správny orgán, pričom o konkrétnom dni podpisu neexistuje žiadny objektívny dôkaz, pretože Správny poriadok neukladá správnemu orgánu zaznamenať tento okamih. Keďže rozhodnutie je potrebné považovať za vydané dňom, keď jeho písomné vyhotovenie podpíše oprávnená osoba, právny moment vydania rozhodnutia nespĺňa s momentom jeho oznámenia.

Použité informačné zdroje

1. Cepek, B. a kol., Správne právo hmotné. Všeobecná časť. Wolters Kluwer, Bratislava, 2018, ISBN – 978-80-8168-520-0, s. 512.
2. Hamuláková, Z., Správne delikty právnických osôb – vybrané inštitúty a problémy, Wolters Kluwer, Bratislava, 2017, ISBN – 978-80-8168-760-0, s. 317.
3. Horvat, M., Administratívnoprávna zodpovednosť právnických osôb, Wolters Kluwer, Bratislava, 2017, ISBN 978-80-8168-715-0, s. 264.
4. Košičiarová, S., Princípy správneho trestania. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2017, ISBN – 978-80-7380-696-5, s. 357.
5. Potásch, P., Komparatívne perspektívy verejnoprávných deliktov. Žilina/Bratislava: Eurokódex/Paneurópska vysoká škola, 2011, ISBN – 978-80-89363-14-1, s. 314.

Poznámky pod čiarou

[\[1\]](#) Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0521. This work was supported by the Slovak Research and Development Agency under the contract no. APVV-16-0521.

[\[2\]](#) Horvat, M., Administratívnoprávna zodpovednosť právnických osôb. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, ISBN 978-80-8168-715-0.

[\[3\]](#) Ako typ správneho deliktu som zvolil priestupok, hoci možno uvažovať aj o správnom poriadkovom delikte – tam by bol však problém s tým, že by sa postupovalo podľa Správneho poriadku a ten nie je vhodný, pokiaľ ide o vyvodzovanie zodpovednosti.